

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема «Історична вірогідність роману Р. Іванченко «Отрута для княгині»

План

1. Київська Русь у художньому осмисленні Р. Іванченко.
2. Образ державотворця – княгині Ольги. Факт і вимисел у зображенні.
3. Проблематика роману.
4. Особливості характеротворення князів Ігоря та Олега.
5. Стильові особливості твору.

Рекомендована література

1. Мізінкіна О. Поетика назви роману Раїси Іванченко «Отрута для княгині». *Історико-літературний журнал*. Одеса : Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2001. № 6. С. 226–231. URL : http://liber.onu.edu.ua/pdf/istlit_6_2001.pdf.
2. Назімова К. Образ воїна в літописному оповіданні про княгиню Ольгу і романі Р. Іванченко «Отрута для княгині». *Вісник Запорізького національного університету*. URL : <http://boOk.net/index.php?bid=18013&chapter=1&p=achapter>.
3. Ніколаєнко В. Авторська модель образу Ольги в історичних романах Р. Іванченко про давню Русь. *Історична ретроспектива в українській літературі* : збірник наукових праць. Київ : Київський університет, 2003. С. 34–37.
4. Ніколаєнко В. Хронотоп в романі Р. Іванченко «Отрута для княгині». *Література й історія* : матеріали міжнародної наукової конференції. Запоріжжя : ЗДУ, 1998. С. 115–120.

Завдання для самостійної роботи

1. Доведіть, що змалювання життєвого шляху княгині Ольги реалізоване на основі справжніх документів з глибоким зануренням авторки її у внутрішній світ, соціальну і психологічну природу історичних подій.
2. З'ясуйте індивідуально-стильову специфіку роману. Відповідь необхідно підкріпити цитатами з твору.
3. Прокоментуйте авторські висловлювання:
 - «Угледіти істину можна лише після того, як людина вип'є гірку чашу людської зневаги»;
 - «Прозріння набувається у втратах, а розум зростає в безумстві»;
 - «Злі слова сильніше від меча нищать людину. Бо з'їдають її душу».
4. Доведіть слушність думки письменниці:
 - «Нема влади над безчестям... Нечестя не порятує нечестивого в останні дні його буття... Праведник рано гине в праведності своїй; нечестивець же живе сито і довго, утопаючи у своїх гріхах. Але пам'ятником на його могилі все ж залишиться його безчестя...».

Питання для самоконтролю

1. Які твори Р. Іванченко відносять до тетралогії про Київську Русь.
2. Яке смислове навантаження назви роману.
3. У чому полягає своєрідність сюжету твору?
4. У яких художніх вимірах постає образ України в романі?
5. Як окреслюється образ неволі у творі?
6. У чому полягає неповторність індивідуального стилю письменниці?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема «Мотив яничарства в романі Р. Іваничука «Мальви»

План

1. Параметри історизму роману Р. Іваничука «Мальви»:
 - а) новаторство тематики, проблематики;
 - б) історична вірогідність/художня умовність.
2. Сюжетно-композиційна організація твору.
3. Система образів-персонажів.
4. Поетика роману.
5. Ідейне навантаження назви твору. Оцінка критиків.

Рекомендована література

1. Андрусів С. Роман Іваничук. *Історія української літератури ХХ століття*: у 2-х кн. Київ : Либідь, 1998. Кн. 2 : Друга половина ХХ століття. С. 315–318.
2. Андрусів С. Уміти розмовляти з читачем: роздуми над творами Романа Іваничука. *Київ*. 1987. № 8. С. 14–20.
3. Горболіс Л. Пам'ятати про «тайники, де живе наша першообразна природна стихія». *Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2011. № 10. С. 76–83.
4. Городиловська Г. Мовна палітра творів Романа Іваничука. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: філологія. 2016. № 21. Т. 1. С. 32–36. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v21/part_1/10.pdf.
5. Горячок І. Історична пам'ять як основа жанрово-тематичної цільності роману Р. Іваничука «Мальви». Стаття. 1. *Інтернет-ресурс*.
6. Єременко О., Баранова О. Українці на чужині: варіативність буття (за романом «Мальви» Р.Іваничука). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 5. С. 2–4.
7. Копейцева Л., Пилипчук В. Часопростір як формотворча категорія роману Р. Іваничука «Мальви». URL : <http://oaji.net/articles/2014/796-1414757867.pdf>.

Завдання для самостійної роботи

1. З'ясуйте смислове навантаження назви роману.

2. З'ясуйте засоби поезики роману. Відповідь необхідно підкріпити цитатами з твору.
3. Прокоментуйте авторські висловлювання:
 - «Державу мою уразила зараза – яничарство»;
 - «... думав, що побачу темряву і глупоту, а зустрівся з благородним прозінням осліплених богатирів..., побачив високе благородство, пошану до розуму, ненависть до кайданів. І спитав я тоді себе, хто винен, що мій народ став носієм зла і неволі? Чи ж це йому потрібне?».
4. Випишіть із роману крилаті вислови, які стосуються проблеми «Держава й народ».

Питання для самоконтролю

1. Яка історія збирання матеріалу до твору, написання? Чому твір на довгі часи було вилучено з літературного процесу?
2. Яке смислове навантаження назви твору? Чому першу назву «Яничари» було змінено на «Мальви».
3. Які проблеми порушено у творі?
4. У чому полягає підтекст твору?
5. Яке філософське підґрунтя роману?
6. Чи характерне для Р. Іваничука публіцистичне мислення?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема «Художня реконструкція минулого в романі Ю. Мушкетика «На брата брат»

План

1. Трансформація історичної правди в художню в романі «На брата брат».
2. Доба Руїни в авторському омисленні.
3. Особливості моделювання образу І. Виговського в романі (патріот чи зрадник?).
4. Сильова специфіка твору.

Рекомендована література

1. Волинський К. Юрій Мушкетик. *Історія української літератури ХХ століття*: у 2-х кн. Київ : Либідь, 1998. Кн. 2 : Друга половина ХХ століття. С. 297–301.
2. Грушевський М. Виговський і Мазепа. *Юрій Мушкетик. На брата брат*: історичний роман. Київ : Рада, 1999. С. 309–319.
3. Килимник О., П'янов В., Романовський О. Перегук епох: роздуми над новим романом Юрія Мушкетика «На брата брат». *Літературна Україна*. 1997. 4 грудня.
4. Кирпель І. Твір джерельної чистоти. URL : <https://md-eksperiment.org/post/20170328-tvir-dzherelnoyi-chistoti>.
5. Кодак М. Історичне повісткування: замки й ключі. *Київ*. 1999. № 3–4. С. 119–122.

6. Мушкетик Ю. Прагну реабілітувати Івана Виговського перед нащадками. *Вісті з України*. 1994. 25–31 серпня.
7. Павлюк Н. Історична правда та художній вимисел у романі Ю. Мушкетика «На брата брата». URL : <https://www.sworld.com.ua/konfer30/1134.pdf>.
8. Черченко Н. Хто допоможе вибратись з руїни... *Вітчизна*. 1994. № 5–6. С. 124–127.
9. Шевченко А. Минуле й сучасне крізь призму болю і любові: до 70-ліття Ю. Мушкетика. *Дивослово*. 1999. № 3. С. 50–53.
10. Шпиталь А. Історична проза Юрія Мушкетика. *Київська старовина*. 1999. № 3. С. 46–54.

Завдання для самостійної роботи

1. Поясніть смислове навантаження назви твору.
2. З'ясуйте особливості та роль художніх засобів у романі «На брата брата».
3. Прокоментуйте авторські висловлювання:
 - «Своєю правдою чужу макітру не наллеш»;
 - «Братам не варто рахуватися, хто кому приніс більший дарунок на храмове свято»;
 - «Декому здається: найважче – допастися до булави, і мало хто розуміє, як важко ту булаву втримати»;
 - «Влада – це вогонь, яким можна спопелити інших і який пече власну руку».

Питання для самоконтролю

1. Поясніть смислове навантаження назви твору.
2. Якими постають головні персонажі твору в історичних джерелах та в романі Ю. Мушкетика?
3. Які засоби характеротворення використовуються автором?
4. Яка роль документів у творі?
5. Яку роль відіграють роздуми у романі Ю. Мушкетика.
6. У чому полягає неповторність індивідуального стилю письменника?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема «Справа отамана Зеленого. Українські хроніки 1919 року»

А. Кокотюхи – новий погляд на історію України»

1. Жанрова специфіка твору. Поєднання рис історичного та авантюрно-пригодницького романів.
2. Композиційна майстерність. Проблематика.
3. Психологічна характеристика головних персонажів твору.
4. Особливості індивідуального стилю письменника.

Рекомендована література

1. Ільніцька Т. Образ повстанця в сучасному українському історичному романі. URL : <https://probapera.org/publication/13/29796/obraz-povstantsya-v-suchasnomu-ukrajinskomu-istorychnomu-romani.html>.
2. Родик К. Злочин із необачності. *Україна молода*. 2015. – № 130. 07 жовтня. URL : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/2717/164/95111/>.
3. Філоненко С. «І вражою злою кров'ю волю окропіте...». *Буквоїд*. 2019. 05 вересня. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2015/08/03/072413.html>.

Завдання для самостійної роботи:

1. Поясніть смислове навантаження розділів роману (Губчека, Трипілля, Дніпро, Вдовий).
2. З'ясуйте індивідуально-стильову специфіку роману. Випишіть відповідні цитати з роману. Вкажіть, чи варто було письменнику використовувати інвективну лексику.
3. Визначте особливості створення образів повстанців та більшовиків. Чи виділяє А. Кокотюха індивідуалізовані образи-характери в якійсь із груп?
4. Прокоментуйте висловлювання:
 - *«І вважав: хоч хто в ній переможе, українці однаково виграють, бо лише так може послабитися тиск на них відразу двох імперій, до яких вони належали»;*
 - *«Жити схочеш – на коліна станеш, – відрубав свояк».*
 - *«Не буває чортів з янгольськими крильцями. Називати можна по-різному – Люцифер, Сатана, Диявол, Демон, Вельзевул. Однаково всі від чорта».*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема «Роман І. Багряного «Сад Гетсиманський» – вирок тоталітарному сталінському режиму»

План

1. Композиція і сюжет твору. Міфологема саду в сюжетно-композиційній схемі роману. Автобіографічна канва.
2. Проблематика роману.
3. Типологія чоловічих і жіночих образів: традиції і новаторство.
4. Особливості поетики. Публіцистичний пафос роману. Мемуарність.
5. Ідейно-естетичне навантаження назви твору.

Рекомендована література

1. Документальна основа роману Івана Багряного «Сад Гетсиманський»: мовою таємних документів. *Українське слово*. 1995. № 3. С. 12.
2. Ключек Г. Романи І. Багряного «Тигролови» і «Сад Гетсиманський»: Навчальний посібник. Кіровоград: Степова Еллада, 1998. 41 с.
3. Ковальчук О. Новітній українець у Саду страждань (образ головного героя роману І. Багряного «Сад Гетсиманський»). *Дивослово*. 1997. № 7.

С. 8–40.

4. Савченко З. Біблійно-християнські мотиви та образи в романі «Сад Гетсиманський». *Слово і час*. 1996 . № 11–12. С. 57–61.

5. Луцій С. Романи Івана Багряного «Тигролови» та «Сад Гетсиманський»: за архівними матеріалами Юрія Лавриненка. *Слово і час*. 2006. № 10. С. 2–31. URL : http://www.slovoichas.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=331&Itemid=34

6. Кушнір Т. Жанрова специфіка роману Івана Багряного «Сад Гетсиманський». URL : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vlush/Filol/2009_3_1.pdf

Завдання для самостійної роботи:

1. З'ясуйте смислове навантаження назви роману.

2. Розкрийте суть радянської тоталітарної, її відношення до людини, особливостей «нового правосуддя». Складіть цитатну характеристику тоталітарної системи.

3. Прокоментуйте висловлювання:

– *«Що таке героїзм?! Героїзм – це велич, поезія, краса. Героїзм – це раптовий, величний, запаморочливий для інших вчинок, це блиск раптової відваги, що захоплює людські серця доконеанням неможливого. Це короткотривала напруга для досягнення ефекту, в свідомості, що він потім буде помножений і розписаний у всі кольори веселки людською фантазією».*

– *«Людина – це найвеличніша з усіх істот. Людина – найнещасніша з усіх істот. Людина – найпідліша з усіх істот...»*

– *«Ліпше умерти раз, умерти гордо, з незламною душею, аніж повзати на колінах і вмерти двічі – морально й фізично...»*

4. Доведіть, що роман відноситься до табірної літератури. До якого етапу та тематичного масиву відноситься текст? (для відповіді на питання опрацюйте публікацію: Колошук Н.Г. Табірна література факту на теренах України: сучасне бачення. URL :

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/3034/1/Poznan.pdf>)

5. З'ясуйте роль біблійних образів у творі, вкажіть на особливості художньої інтерпретації християнських мотивів та образів.